

Interview

Over taal in interviews

FILIP DEVOS

Vloeken, grammaticaonderwijs, de normkwestie, tekstbelastingen, zelfs push-upbeha's, het kwam allemaal aan bod in de vele interviews die Over taal sinds 2003 publiceert. Naar aanleiding van de jubileumjaargang een kleine selectie ...

Verdwijnt het Fries?

Karel Gildemacher, oprichter van het bureau *Gildemacher Naamkundig en Cultuurhistorisch Onderzoek en Advies*:

'De overheid probeert het Fries in alle geledingen van de maatschappij een plaats te geven, maar dat betekent wel dat de overheid fors in het Fries zal moeten willen investeren. Dat gebeurt echter onvoldoende. De regering profileert zich wel als pro-Fries, maar maakt er weinig middelen voor vrij.'

(Matthias Lefebvre, 'Karel Gildemacher: passie voor het Fries', *Over taal*, 2009, nr. 1)

Zonder officiële spelling

Hans Bennis, directeur van het Meertens Instituut in Amsterdam:

'Ik ben vooralsnog de enige taalkundige die vindt dat we zonder officiële spelling kunnen; niemand is het met me eens.'

En verder: 'Je zou met recht *hij heb* een verbetering van de taal kunnen noemen.'

(Claudia Ruigendijk, 'Lijder of leider: hoort u het verschil? Hans Bennis over spellingvoorschriften', *Over taal*, 2009, nr. 4)

Naar de zee

Axel Buyse, van 2003 tot 2008 vertegenwoordiger van de Vlaamse Gemeenschap in Nederland:

'Beroepshalve heb ik heel wat exotische landen bezocht en dan wen je vlug aan de verschillen tussen Vlaanderen en Nederland', legt hij uit. 'Al kun je er niet onderuit dat je als Vlaming voelt wat de hoofse Hollandse burgercultuur betekent waarin mijn gespreksgenoten gepokt en gemazeld waren. Hollanders maken een plan en handelen daarnaar, Vlamingen trekken vooral hun plan.'

En ook: 'Nederlanders kijken naar de zee en niet naar hun burelen.'

(Bruno Comer, 'Axel Buyse: Vlaanderen, een volwaardige partner', *Over taal*, 2010, nr. 2)

Push-upbeha

Kees van Kooten, cabaretier:

'In de laatste Van Dale staat *push-upbeha*. Dat is belachelijk: een deel Engels en een deel Nederlands. Zeg dan *push-upbra* of *opstuwbeha*; daar maak ik me wel een beetje druk om. En ook die *logistics* die je tegenwoordig overal ziet – een bloementransporteur zet *floridistics* op zijn bestelwagen – die hele rage, alsof de ene sneller is dan de andere, terwijl ze allemaal in de file staan, die wagens waar vroeger gewoon *transport* op stond. Tragisch vind ik het.'

(Filip Devos, 'Kees van Kooten: het sein hijsen wanneer onze taal dreigt te ontspreken', *Over taal*, 2006, nr. 3)

Nederlands onderwijs

Johan Verstreken, volksvertegenwoordiger in het Vlaams Parlement en voorzitter van de Interparlementaire Commissie (IPC) van de Nederlandse Taalunie: 'Onze Nederlandse collega's vinden trouwens dat wij vaak meer weten over Nederland dan zij over Vlaanderen, dat we gerichte vragen stellen aan de ministers. Dat heeft voor een deel met de berichtgeving op de Vlaamse televisie te maken: wij Vlamingen zullen sneller aandacht besteden aan nieuws uit het buitenland,

maar ook bijvoorbeeld aan berichtgeving uit Nederland, zoals de regeringsvorming. In Nederland zal een item uit Vlaanderen niet snel een van de hoofdpunten in het journaal zijn.

Ik heb vrienden in Nederland die eraan denken om opnieuw naar Vlaanderen te verhuizen, omdat het niveau van het basisonderwijs in Nederland er zo abominabel slecht is: de uitspraak, taalfouten, dt-fouten die leerkrachten in de rapporten van de kinderen schrijven, je houdt het niet voor mogelijk.’
(Natalie Hulsen, ‘Johan Verstreken: zorgen voor het Nederlands’, *Over taal*, 2011, nr. 4)

Onwil

José Cajot, hoogleraar Duits:
‘Op dit ogenblik neemt in Vlaanderen de wil om met Nederland de taal te delen duidelijk af.’
(Bruno Comer, ‘José Cajot: Nederlands is geen doeltaal meer’, *Over taal*, 2011, nr. 2)

Gezonde grammatica

Johan Taeldeman, emeritus hoogleraar Nederlandse taalkunde:
‘Het vak Nederlands besteedt te weinig tijd aan degelijke taalkundige, grammaticale opleiding. Dat is natuurlijk veel saaier, en de kinderen trekken hun neus op, maar ja, dat is zoals bij eten: af en toe moet een kleine ook eens iets eten wat hij niet lust, maar wat goed is voor zijn gezondheid.’
(Filip Devos, ‘Johan Taeldeman: de taalbloemen moeten allemaal kunnen bloeien’, *Over taal*, 2005, nr. 5)

De normkwestie

Willy Martin (V.U. Amsterdam) en **Willy Smedts** (K.U. Leuven) over hun bijdrage aan het nieuwe *Prisma Handwoordenboek Nederlands*:
‘Wat kan je er nu in godsnaam op tegen hebben dat je ook als Nederlander leert dat een woord of een uitdrukking alleen maar door Nederlanders wordt gebruikt en niet door zes miljoen andere Nederlandstaligen.’
‘De hiërarchische gedachte wordt losgelaten dat de norm bepaald wordt in het Westen van Nederland en dat de andere regio’s zich maar aan die norm te conformeren hebben.’
(Albert Oosterhof en Filip Devos, ‘Willy Martin en Willy Smedts: een woordenboek waarin de taalgebruiker zich herkent’, *Over taal*, 2010, nr. 3)

Tekstbelasting

Jan Renkema, hoogleraar Tekstkwiteit aan de Universiteit Tilburg, auteur van de *Schrijfwijzer* en voorzitter van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN):
‘Je hoeft bij sommige teksten alleen de eerste en de laatste zin te lezen om te zien dat er niets in staat. Neem kamerstukken: vaak perfect geformuleerd. Maar wat voor functie vervullen ze? En wie leest die teksten eigenlijk, als ze al bedoeld zijn om te lezen? Maar niet alleen bij de overheid zie je dat er enorm veel teksten worden geproduceerd zonder veel aandacht voor de functie ervan. Daarom zou er een tekstbelasting moeten komen: ‘Hoeveel pagina’s denkt u te gaan schrijven, meneer de ambtenaar?’ ‘Dat kost uw departement dan zoveel!’
(Claudia Ruigendijk, ‘Jan Renkema: de man achter de Schrijfwijzer’, *Over taal*, 2010, nr. 4)

Belgische politiek

Niels Janssens, onderzoeker:
‘Het vreemde aan de Belgische metaforen is dat ze niet worden ingezet met hetzelfde doel als bijvoorbeeld in de Amerikaanse of Italiaanse politiek, waar een uitgesponnen metafoor duidelijk wordt gebruikt om mensen te beïnvloeden en een achterliggende boodschap te *foregrounden*. In de retorica is een metafoor immers de stijlfiguur bij uitstek die voor verduidelijking moet zorgen. In België doen ze net het tegenovergestelde: daar dienen ze vooral om mist te spuiten. Hoezeer ze ook een eigen leven leiden, ik kan me niet van de indruk ontdoen dat die metaforen deel blijven uitmaken van het taaltje van een bepaalde club, die zich in de Wetstraat ophoudt. Je kunt als buitenstaander nauwelijks achterhalen waar het concreet over zou moeten gaan.’
(Michiel Leen, ‘Niels Janssens onderzocht politiek taalgebruik in België. ‘Hoe gaat het nog met uw vis?’, *Over taal*, 2011, nr. 3)

Uitspraak

Boudewijn de Groot, zanger:
‘Nee, in taalgebruik in Vlaanderen hoor ik niet zoveel verschillen tussen nu en toen. En ook de gemiddelde, normaal zingende Nederlander verschilt in dat opzicht niet van de gemiddelde Vlaamse zanger. Nogmaals, het gebruik en het accepteren van dialecten en accenten, en het wat minder verstaanbaar zingen, om wat voor reden dan ook, is meer geaccepteerd. Maar Vlamingen articuleren duidelijker: qua articulatie kan ik nieuwe Vlaamse zangers en zangeressen goed volgen.’
(Filip Devos, ‘De norm op de tong van Boudewijn de Groot’, *Over taal*, 2007, nr. 5)

Communicatie

Jeroen Overmeer, woordvoerder van N-VA-voorzitter Bart De Wever:

‘Bart beheerst zijn communicatie zelf heel goed, weet goed zijn beeldspraak te kiezen en is ook heel eerlijk en direct in zijn communicatie. Hij is bijvoorbeeld niet te beroerd om al eens een minder leuk feit toe te geven. Hij lost op die manier vaak conflicten zelf al op, zodat ik als woordvoerder niet achteraf allerlei verklaringen moet gaan afleggen.

Het creëert werkelijk een luxepositie voor mij. De taak van een woordvoerder is immers niet zelf in de schijnwerpers te staan, maar juist de anderen, de politici, in beeld te brengen en Bart biedt daar zelf al alle kansen toe.’

(Karl Hendrickx, ‘Jeroen Overmeer (woordvoerder van N-VA-voorzitter Bart De Wever): duidelijke taal en vooral “altijd rustig blijven”’, *Over taal*, 2008, nr. 3)

Grammaticaonderwijs

Nicole Raes van de entiteit ‘Curriculum’ van het departement Onderwijs:

‘Toch is het me een raadsel waar het beeld vandaan komt dat er geen aandacht meer gaat naar grammaticaonderwijs. Het klopt dat er meer tijd dan vroeger besteed wordt aan het inoefenen van vaardigheden, maar als je naar de praktijk kijkt, overheersen de structuren nog altijd.’

(Piet Creten, ‘Nicole Raes: de achteruitgang van het Frans is een kwestie van perceptie’, *Over taal*, 2007, nr. 3)

Vloeken

Piet van Sterkenburg, hoogleraar Lexicologie van de Universiteit van Leiden en voormalig directeur van het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL):

‘Niet vloeken is een kwestie van zelfbeheersing. Alleen als ik vreselijk boos ben, gefrustreerd en zo, verlies ik de controle over mezelf en vloek ik. Om mij emotioneel te ontladen dus. Heel even domineert het gevoel dan de rede. En heel even ben ik dan mijn geestelijk evenwicht kwijt. Als ik vloek gebruik ik geen bastaardvloeken, maar een onvervalste zelfverwensing als gvd. Soms betrap ik mij erop dat ik een vloek uit mijn Brabantse jeugd blijf gebruiken: nondeju. Over het algemeen ben ik in vloeken zeer eenzijdig. Het is niet anders.’

En verder: ‘Een leven zonder woorden is voor mij nauwelijks de moeite om geleefd te worden.’

(Veronique De Tier, ‘Piet van Sterkenburg: een leven met woorden’, *Over taal*, 2007, nr. 2)

Vlamingen en Walen

Elio di Rupo, voorzitter van de Parti Socialiste:

‘Ik denk dat mijn Waalse collega’s over het algemeen veel minder

durven. Vlaamse politici maken natuurlijk ook veel fouten als ze Frans spreken, maar ze durven die taal tenminste te spreken. Frans-talige politici zijn in dat opzicht veel banger. De taal van de andere gemeenschap kennen is voor mij vooral gewoon een kwestie van respect, van elkaar respecteren. Daar hebben we in dit land behoefte aan: respect en wederzijdse kennis.’

‘Nederlands is een heel moeilijke taal voor de Latijnen.’

(Filip Devos, ‘Elio di Rupo: talenkennis in het Marshallplan’, *Over taal*, 2006, nr. 1)

Grootste evolutie

Eugène Berode, BRT-taaladviseur:

‘De grootste evolutie die ik gezien heb, is het informeler worden van het taalgebruik. Het is ongelooflijk hoe formeel én het taalgebruik én vooral de intonatie vroeger waren. Dat is zonder twijfel de voornaamste trend.’

(Sara Brouckaert, ‘Eugène Berode: 25 jaar taaladvies op de BRT’, *Over taal*, 2006, nr. 5)

***Over taal* publiceerde in de periode 2003-2011 interviews met:**

Francis Ascoop, Nicole Barbar, Jeannine Beeken, Hans Bennis, Eugène Berode, Rik Boey, Hugo Brouckaert, Sara Brouckaert, Axel Buyse, José Cajot, Dirk Caluwé, Christine Ceulemans, Regine Croes, Phara de Aguirre, Gilbert De Bruycker, Wilfried Decoo, Ivon Deden, Boudewijn de Groot, Annick De Houwer, Gerd de Ley, Tineke De Pauw en Matthias Lefebvre, Tineke De Pauw en Roxanne Vandenbergh, Marijke De Roeck, Magda Devos, Ren De Vree, Robin Dhondt, Jella di Perna, Elio Di Rupo, Daria Drugaljova, Jacques Eichperger en Jesse Mortelmans, Hans Faelens, Ton Fouwels, Joris Gerits, Marinel Gerritsen, Karel Gildemacher, Siska Goeminne, Cas Goossens, Jona Hebrecht, Guy Janssens, Niels Janssens, Jürgen Jaspers, Dora Knapen, Vivian Liska, Jet Marchau, Willy Martin en Willy Smedts, Ludo Melis, Eric Mijts, Jeroen Overmeer, Ludo Permentier, Marlies Philippa, Ilona Plichart, Leen Pollefliet, Annelies Porteman, Nicole Raes, Jan Renkema, Barbara Roels, Rik Schutz, Johanna Spaey, Rint Sybesma, Johan Taeldeman, Bernadette Timmermans, Annie Van Avermaet, Wilfried Vandaele, Ann Van der Auweraert, Willy Vandeweghe, Frans van Eemeren, Marleen Vanhecke, Kees van Kooten, An Van Steenkiste, Piet van Sterkenburg, Tine van Tendeloo, Myriam Vermeerbergen, Johan Verstreken, Tommy Wieringa